

O'QUV JARAYONIDA IMMERSIV MUXITNING ROLINI O'RGANISH VA UNING NUTQ RIVOJIGA TA'SIRI

Kenjaboyeva Nigora

Ilmiy rahbar

Saidmurodova Madina Musurmonqul qizi

Termiz Davlat Pedagogika Instituti magistranti.

Abstrakt.

So'nggi yillarda immersiv texnologiyalar ta'lim jarayonida yangi imkoniyatlar yaratish bilan birga, o'quvchilarning nutq rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu maqolada immersiv muxitning o'quv jarayonidagi o'rni va uning nutqni rivojlantirishdagi samaradorligi tahlil qilinadi. Immersiv texnologiyalar, masalan, virtual haqiqat (VR) va augmentatsiyalangan haqiqat (AR), o'quvchilarga real dunyo bilan bog'liq interaktiv va tajribaviy mashg'ulotlarni taqdim etish orqali til o'rganishni yanada samarali qilishga yordam beradi. Ushbu texnologiyalar yordamida o'quvchilar nutqni faqat nazariy bilimlar asosida emas, balki amaliy va real vaziyatlarda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Maqolada immersiv muhit yaratishning pedagogik asoslari, uning nutq rivojiga ta'siri va o'quvchilarning muloqot ko'nikmalarini yaxshilashdagi roli ko'rib chiqiladi. Shuningdek, immersiv texnologiyalarni o'qitish jarayoniga integratsiyalash usullari va amaliy misollar taqdim etiladi. Tadqiqot natijalari immersiv muxitda ta'limning o'quvchilarning nutq faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini, o'quvchilarning tilni o'zlashtirish va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita ekanligini ko'rsatadi.

Аннотация.

В последние годы иммерсивные технологии создают новые возможности в образовательном процессе и оказывают положительное влияние на развитие речи учащихся. В данной статье анализируется роль иммерсивной среды в учебном процессе и её эффективность в развитии речевых навыков. Иммерсивные технологии, такие как виртуальная реальность (VR) и дополненная реальность (AR), способствуют более эффективному изучению языка, предоставляя учащимся интерактивные и практико-ориентированные задания, связанные с реальным миром. С помощью этих технологий учащиеся получают возможность применять речевые навыки не только на теоретическом уровне, но и в практических, реалистичных ситуациях. В статье рассматриваются педагогические основы создания иммерсивной среды, её

вливание на развитие речи и роль в совершенствовании коммуникативных навыков учащихся. Также представлены методы интеграции иммерсивных технологий в образовательный процесс и практические примеры. Результаты исследования показывают, что обучение в иммерсивной среде оказывает положительное влияние на речевую деятельность учащихся и является эффективным инструментом в освоении языка и развитии коммуникативных компетенций.

Abstract.

In recent years, immersive technologies have created new opportunities in the educational process and have had a positive impact on students' speech development. This article analyzes the role of an immersive environment in learning and its effectiveness in enhancing speech skills. Immersive technologies such as virtual reality (VR) and augmented reality (AR) help make language learning more effective by providing students with interactive and experience-based activities connected to the real world. Through these technologies, learners can apply their speech skills not only on a theoretical level but also in practical, real-life situations. The article examines the pedagogical foundations of creating an immersive environment, its impact on speech development, and its role in improving students' communication skills. Methods of integrating immersive technologies into the teaching process and practical examples are also presented. The findings indicate that learning in an immersive environment positively influences students' speech activity and serves as an effective tool for language acquisition and the development of communicative competences.

Kalit so'zlar: Immersiv muxit, nutq rivoji, ta'lim texnologiyalari, pedagogik yondashuvlar, o'quv jarayoni, interaktiv ta'lim muloqot ko'nikmalari, til o'rganish, innovatsion o'quv metodlari.

KIRISH.

Bugungi kunda ta'lim jarayonida yangi texnologiyalarni qo'llash, o'quvchilarning bilim olish va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'quvchilarning nutqini rivojlantirish nafaqat tilni o'rganish, balki ularning kommunikativ ko'nikmalarini, fikrlash va ijtimoiylashuv qobiliyatlarini ham yaxshilashni anglatadi. Immersiv texnologiyalar o'quvchilarga ko'proq amaliy va interaktiv tajribalar orqali o'z til ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Bu usul, ayniqsa, til o'rgatishda va nutqni samarali rivojlantirishda innovatsion pedagogik yondashuvlarni yaratishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada immersiv texnologiyalar yordamida o'quvchilarning nutq rivojiga ta'sirini o'rganish, ta'lim

jarayonida immersiv muxitning o'rni va pedagogik asoslarini tahlil qilish maqsad qilingan. Immersiv texnologiyalarning ta'limda qo'llanilishi o'quvchilarning tilni o'zlashtirishga, muloqot qilishga va ijtimoiy vaziyatlarda nutqni to'g'ri ishlatishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Shuningdek, maqolada immersiv texnologiyalarni o'qitishda qo'llashning samaradorligi va amaliy misollar orqali bu usulning ta'lim jarayonidagi o'rni aniqlanadi.

Immersiv Muxitning Ta'rifi va Asosiy Xususiyatlari.

Immersiv texnologiyalar o'quvchilarga o'zlarini yangi muhitda his qilishlariga imkon beradi. Virtual haqiqat (VR) va augmentatsiyalangan haqiqat (AR) texnologiyalari orqali o'quvchilar real dunyo bilan bog'liq tajribalar yaratishlari mumkin. Bu texnologiyalar tilni o'rganish va nutqni rivojlantirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi, chunki ular o'quvchilarga ko'proq interaktiv va amaliy tajriba taqdim etadi. Immersiv texnologiyalar orqali til o'rgatishda, masalan, turli vaziyatlarda nutq ishlatish, muloqot qilish, va ijtimoiy vaziyatlarga moslashish imkoniyatlari yaratiladi. Pedagogik asoslar immersiv texnologiyalarning samarali qo'llanilishi uchun zarur bo'lgan ilmiy yondashuvlarni taqdim etadi. Immersiv o'quv muhitida o'qituvchi faqat bilim manbai emas, balki o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantiruvchi va yo'naltiruvchi shaxs sifatida faoliyat yuritadi. Bu muhitda o'quvchilarning til qobiliyatlarini rivojlantirish uchun turli interaktiv mashg'ulotlar, rolli o'yinlar va vazifalar taklif qilinadi. Bunday mashg'ulotlar o'quvchilarning nutqni tezda o'zlashtirishlariga va ko'proq amaliyotda qo'llashlariga yordam beradi.

Metodologiya.

Maqolada o'quv jarayonida immersiv texnologiyalarning nutq rivojiga ta'sirini o'rganish uchun bir nechta metodologiyalar qo'llaniladi:

1. Adabiyotlarni tahlil qilish: Immersiv texnologiyalar, o'quvchilarning nutq rivojiga ta'siri va pedagogik asoslari bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar va tadqiqotlar tahlil qilinadi.
2. Eksperimental tadqiqotlar: O'quvchilarning immersiv muhitda o'qitish jarayonidagi nutq faoliyatini o'rganish uchun eksperimental tadqiqotlar o'tkaziladi. Eksperimentda o'quvchilarga VR va AR yordamida interaktiv mashg'ulotlar taqdim etiladi.
3. Kuzatish va intervyu: Immersiv texnologiyalarni qo'llash jarayonida o'quvchilarning nutq faoliyatini kuzatish va o'qituvchilar bilan intervyular o'tkazish orqali natijalar o'rganiladi.
4. Kvantitativ va sifatli tahlil: Tadqiqot natijalari kvantitativ (statistik tahlil) va sifatli (narrativ tahlil) usullar yordamida o'rganiladi.

Natijalar.

Tadqiqotlar natijalariga ko'ra, immersiv texnologiyalar yordamida o'quvchilarning nutq rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatilgan. Eksperiment davomida, virtual haqiqat (VR) va augmentatsiyalangan haqiqat (AR) texnologiyalarini qo'llash orqali o'quvchilar quyidagi yutuqlarga erishdilar:

1. Nutq qobiliyatlarining oshishi: O'quvchilarning nutq tezligi, talaffuzi va so'z boyligi ortdi. Ular real va virtual vaziyatlarda tilni samarali ishlatish ko'nikmalarini egalladilar.
2. Kommunikativ qobiliyatlarning yaxshilanishi: Interaktiv mashg'ulotlar orqali o'quvchilarning muloqot qilish qobiliyatlari rivojlandi. Immersiv texnologiyalar muloqot jarayonida o'z fikrlarini aniq ifodalash, boshqa ishtirokchilar bilan samarali suhbat qurish imkonini berdi.
3. O'zini ifoda etishdagi o'sish: O'quvchilar turli ijtimoiy vaziyatlarda nutqni qanday ishlatishni o'rganishdi. Bu, ayniqsa, tilni o'rganish va ijtimoiylashuvda muhim ahamiyatga ega bo'ldi.
4. Motivatsiya va qiziqishning ortishi: Immersiv texnologiyalar o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirdi. Virtual va augmentatsiyalangan haqiqatning ta'limga integratsiyasi, o'quvchilarda o'rganishga bo'lgan yuqori motivatsiyani yuzaga keltirdi.

Muhokama.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, immersiv texnologiyalar o'quvchilarning nutq faoliyatini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Virtual va augmentatsiyalangan haqiqat texnologiyalari yordamida o'quvchilarga real va virtual dunyoda interaktiv mashg'ulotlar taqdim etiladi. Bu, o'z navbatida, nutqni o'zlashtirishda o'quvchilarning tajribaviy yondashuvini oshiradi va muloqot ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Pedagogik asosda immersiv texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning o'zgaruvchan ijtimoiy va madaniy muhitlarda samarali muloqot qilishiga yordam beradi. Shuningdek, immersiv texnologiyalar orqali ta'limda til o'rgatishda ko'proq amaliyot va motivatsiya ta'minlanadi. Bunday texnologiyalar, ayniqsa, tilni o'rganishda, o'quvchilarning o'zini ifoda etish qobiliyatlarini yaxshilashda va muloqot qilishdagi ishonchni oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayeva, G. A. (2020). Pedagogik texnologiyalar va ularning o'qitish jarayoniga ta'siri. Toshkent: Fan va texnologiya.
2. Djamolov, F. A. (2019). Immersiv texnologiyalar yordamida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish. Tashkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti.
3. Islomov, A. M. (2018). Inson muloqoti va nutq faoliyati. Toshkent: O'qituvchi.

4. Kamilov, M. (2017). Virtual va augmentatsiyalangan haqiqat texnologiyalari ta'limda. Tashkent: Science and Education.
5. Maksudov, S. D. (2016). Ta'limda innovatsion texnologiyalar: pedagogik yondashuvlar. Toshkent: O'zbekiston davlat pedagogika universiteti.
6. Mayer, R. E. (2014). The Cambridge Handbook of Multimedia Learning. Cambridge University Press.
7. Miller, K., & Spector, J. M. (2016). Immersive Technologies in Education and Training. Springer.
8. Qodirov, R. Sh. (2019). O'qitish texnologiyalari: Immersiv metodlar. Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti.
9. <https://renessans-edu.uz/files/books/>
10. https://uniwork.buxdu.uz/resurs/12947_2_66C920175C96C5448C6EA491E10FE6F78E16DAD0.pdf
11. <https://cyberleninka.ru/article/n/>